

בדור אשלי מר"ן

כניסה 17:12
יציאה 18:04

משפטים | שבט | תש"פ משולחנו של מר"ן פאר הדור זצ"ל

נאמר בפרשה (שמות כג) "מדבר שקר תרחק". בגמרא במסכת שבעות (ל) תנו רבנן, מנין לדיין שלא יעשה סיניגורין לדבריו? תלמוד לומר, "מדבר שקר תרחק". והכוונה בזה, דיין שטעה בדין, ויודע בעצמו שטעה, אבל הוא מתבייש מחבריו או מהמתדיינים לפניו הודיע שטעה, יזהר, שלא ינסה למצוא מקום לדבריו כדי להעמידם, שנאמר "מדבר שקר תרחק", על האדם לברוח מהשקר ולא להעמיד אותו. בטבעו של האדם, מאד קשה עליו להודות את האמת, ולעולם הוא מנסה להצדיק דבריו בכל דרך, כדי שלא תתגלה חולשתו לעיני הבריות, עד שנצרך לזה לציווי מיוחד, מדבר שקר תרחק, כי עליו להתרחק מאד ממה שנראה כשקר, ולעולם אין להחזיק בו. וכן הדבר גם אצל כל אדם בביתו, שעליו להתנהל נכונה שלא להעמיד דבריו גם במחיר מחלוקת עם בני ביתו חלילה. וכתב רבינו אברהם בנו של הרמב"ם, כי אין כל גנאי לחכם במה שיאמר שטעה והוא חוזר בו מן השגיאה, אדרבא, עתיד הוא לקבל שכר על כך מאת ה' יתברך, וכשם שמקבל שכר על הדרשה, כמו כן יקבל שכר על הפרישה, (כמו שאמרו בקדושין נז.) וכן דרכם של חכמי ישראל, שפעמים רבות אנו מוצאים בספרי הפוסקים שחכמים גדולים אמרו, דברים שאמרנו טעות הם בידינו, ועד לאחרוני זמנינו, שמצוי בכמה מקומות שחזרו בהם מדברים שאמרו בעבר, מפני ששוב עיינו בדבר ועמדו על האמת, וכל זאת על אף שהיתה יכולת בידם להצדיק דבריהם. וכדוגמת הגאון רבי שלום משאש זצ"ל, שעל אף שהיה גדול חכמי מרוקו, עם כל זה כשבא לארץ ישראל חזכה להכיר את מרן הרב שליט"א, הודיע בכמה הזדמנויות, ששינה את כל דרך הפסק שלו בעקבות תורתו של מרן הרב שליט"א. וכן מרן הרב שליט"א, הודיע כמה פעמים על חזרתו בו מכמה ענינים, מפני שראה אחר כך חכמים אחרים שכתבו באותו ענין, ודבריהם היו נראים בעיניו. ואדרבא, עצם ההודאה על האמת שבח היא לחכמי ישראל. אבל לא כן חכמי אומות העולם, שרחוק מאד הדבר שיחזרו בהם מטעויות שהיו אומרים בעבר, וכמה וכמה תאוריות קמו בעולם, ואחר כך נדחו אותם התאוריות מכל וכל, ואף על פי כן, לא אבו מעצבי אותם התאוריות להודיע על טעותם, כי קשה הדבר מאד להודות על האמת. שצריך לזה מידת ההכנעה והענוה ואהבת האמת בפני עצמה. במדרש מסופר על רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, שהיה משבח את רבי חייא תלמידו בפני רבי ישמעאל שאדם גדול וקדוש הוא פעם אחת, כשהיה רב ישמעאל זקן מופלג, פגש בכניסה לבית המרחץ את רבי חייא כשהוא יושב. ולא נכנע (כלומר, לא קם) רבי חייא מפני רבי ישמעאל, אף על פי שהיה חכם גדול וזקן מופלג. אמר לו רבי ישמעאל לרבינו הקדוש, זהו תלמידך שאתה אומר עליו שאדם גדול הוא, תראה איך שאינו מכבד תלמידי חכמים. מיד פנה רבינו הקדוש לרבי חייא ושאל אותו, מדוע לא עמדת בפני רבי ישמעאל, נשבע לו רבי חייא, שלא עמד, מפני שהיה עוסק באותה שעה באגדת תהלים, ומפני כן לא שם לבו לכניסתו של רבי ישמעאל. כיון ששמע זאת רבי ישמעאל, מייד מסר לו שני תלמידים שהיו מלויים תמיד את רבי חייא לכבודו. נמצינו למדים מדברי המדרש, שעד שלא שמע רבי ישמעאל מרבי חייא את סיבת אי עמידתו לפניו שהיא מפני שלא ראה בכלל את רבי ישמעאל, לא היה כל ערך לכל גדולתו וצדקתו של רבי חייא בעיני רבי ישמעאל, למרות כל ההערכה הגדולה שהיתה לרבינו הקדוש כלפיו. וכל זאת מפני שלא נכנע רבי חייא מלפניו. להודיעניו, כי מי שאין בו מדת ההכנעה, אינו ראוי להקרא אדם גדול, על אף כל תורתו וצדקתו. וכן מצינו בגמרא בברכות (ד), תנא, לא מפיבושת שמו, אלא איש בוש, ולמה נקרא שמו מפיבושת, שהיה מבייש פני דוד בהלכה. והכוונה בזה, שלעתים היה רואה מפיבושת, שלא כיון דוד נכון בהלכה, והיה מוכיחו על פניו ואומר לו, טעית. ודוד המלך היה מקטין עצמו, ובוחן את דברי מפיבושת, ואם צדקו דבריו, מיד היה מודה על האמת. ומפני זה זכה דוד ויצא ממנו דניאל, שנקרא שמו גם כן כלאב, לפי שהיה כל כך תלמיד חכם גדול, שהיה מבייש פני מפיבושת בהלכה, ולכן נקרא כלאב, שהיה מכלים פני אב, הוא מפיבושת שהיה אב בחכמה. וכן אמרו במסכת סוטה (י:): לדוד "מכתם", שכשם שבקטנותו היה מקטין (לשון "מך") עצמו לפני מי שגדול ממנו ללמוד תורה, כן בגדלותו הקטין עצמו לפני מי שגדול ממנו ללמוד תורה. ולא בוש ולא נכלם בדבר הזה, כי זו גדולתו של אדם הגדול בענקים, מלכינו דוד.

תורת יוסף

יודו לה' וחסדו
וְיִשְׂרָאֵל יָיָו לִבְנֵי אָדָם.

כשאוכל אדם פירות משבעת המינים, ואכל עמהם מיני מזונות, איזו ברכה אחרונה עליו לברך? עלינו לדון כיצד יש לנהוג כאשר אכל אדם עוגה בשיעור כזית, ואכל גם פירות משבעת המינים כשיעור, וגם שתי רביעית יין, כיצד יעשה, האם יברך על כל מאכל ומאכל ברכה אחרונה בפני עצמו, או שיברך ברכה אחת ויכלול בתוכה את שלושת הענינים, כלומר שיחתום בברכתו "על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות". דעת רוב רבותינו הראשונים, שבנדון כמו שלנו, יש לברך רק ברכה אחת על כל מה שאכל ויחתום ברכתו בשלושה ענינים. שכן פסקו בעל הלכות גדולות והרמב"ם ורבינו הטור, וכן פסק מרן השלחן ערוך (בסימן רח). ואף על פי שבאופן כללי הדין הוא שאין חותמין בשניים, מכל מקום בנדון שלנו אין לחוש לזה, שאין החתימה נחשבת לחתימה בשני ענינים, שהכל ענין אחד הוא, מפני שהארץ היא מוציאה המחיה (הקמח) והיין והפירות. (ולענין מה שכתבנו שאין לחתום על המחיה ועל הכלכלה, זהו מפני שכך היא גרסת רוב הראשונים בנוסח הברכה, וגם יש אומרים שהכלכלה היא ענין אחר לגמרי ואינה ענין אחד עם המחיה היוצאת מן הארץ). ולכן להלכה, האוכל מפירות שבעת המינים, ושתי גם יין, ואכל גם מיני מזונות, ועליו לברך על כולם ברכה אחרונה, יברך ברכה אחת מעין שלוש על כולם, ויכלול בברכתו את שלשת הענינים שהוא חייב לברך עליהם, כך שבתחילת הברכה יאמר ברוך אתה ה' וכו' "על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ" וכו'. ויחתום "על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות". ולעולם סדר הקדימה הוא, על המחיה ואחר כך הגפן ואחר כך העץ. ולפיכך הוא הדין שאם אכל מיני מזונות וגם שתי יין, יזכיר שני ענינים בברכתו, ויקדים את המחיה לגפן, וכן על זה הדרך.

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם שלם בן שושנה שלמה
שלם בן שושנה שושנה שלם בת
ויקטוריה
ת ז צ ב ה

שבת שלום

העלון לעילוי נשמת
היקר באדם איציק הרוש בן חנניה
ת ז צ ב ה זיל

עלון תורני שבועי

להצלחת אשתי
היקרה הבן
והבנות
למשפחת אלבס

אשרי אדם מצא חכמה
ואדם יפיק תבונה
מסלינג

משפטים | שבט | תש"פ

מס' 102

זיזוק לאליהו

החפץ חיים
רבי ישראל
מאיר הכהן
זצוק"ל

לשון הרע

יש כאלה שעליהם נאמר גם בגמרא שאסור לקללם ויש שמותר לקללם ואין כאן מחלוקת כלל כי הרמב"ם לעולם אינו יכול לחלוק על דברי הגמרא).

בגמרא במסכת חגיגה (כב:) מספרת על רבי יהושע שלא הבין את דברי בית שמאי, ומחמת כן חלק על דבריהם ואמר "בושני מדבריכם בית שמאי". עד שנטפל אליו אותו תלמיד והסביר לו את דברי בית שמאי. מיד הלך רבי יהושע והשטתח על קברותיהם של בית שמאי, ואמר נעניתי לכם עצמות בית שמאי, ומה סתומות שלכם כך מפורשות על אחת כמה וכמה. אמרו עליו, כל ימיו הושחרו שיניו מרוב תעניות שהיה מתענה בגלל דברים אלו שאמר כנגד בית שמאי.

אותו צדוקי כשרואה את רבא מעיין בסוגיא, ומרוב המאמץ להבין את דברי החכמים שקדמו לו הוא זב דם מאצבעותיו ולא חש בכך, כל זה אותו צדוקי לא יכול היה להבין, וכשהוא רואה שלא רק רבא נוהג כך, אלא גם אבותיו ורבותיו ואלה שקדמו להם, כולם נוהגים כך, הוא מיד זועק "עם פיזו אתם", שהרי אם אינכם מבינים איזה דבר, כנראה שאינו נכון! ועליכם לקרוע את הדף ולהמשיך הלאה כאוות נפשכם! והתנהגותכם זו היא כאותה ההנהגה של אבותיכם במעמד הר סיני שמיד אמרו "נעשה" גם בלי לשמוע מה אומר ה', וכל זאת מפני אמונתם בה'. וזה שאמרו "תורה בגויים אל תאמין" כי לא תתכן אצלם תכונה זו של עמקות בדברי מי שקדם להם מתוך אמונת חכמים. ועל כן עלינו נאמר "תומת ישרים תנחם", שאנו מגיעים בסוף לדרך ישרה ואמיתי, ואילו אותו צדוקי עליו נאמר "וסלף בוגדים ישים", שמתוך בגידתם במי שחכם מהם, מגיעים לסילוף האמת. עלינו מוטל להעמיק ולהאמין בדברי רבותינו, וגם כאשר לא מבינים את דברי מי שחכם מאיתנו, עלינו לבטל דעתנו מפני דעתם, והעושה כך, מובטח לו ש"תומת ישרים תנחם", וה' יזכהו להגיע לאמת ולנהוג נכון. וכבר ראינו ושמענו על גדולי הדור האחרון כמה ממיתים עצמם באהלה של תורה עד שמגיעים להבנה בדברי הראשונים בעומק העיון, וידועים הסיפורים אודות מרן הרב שליט"א, כמה פעמים מרוב עיונו בתורה לא שת לבו למה שנעשה סביבו, עד שפעם אחת עלה על סולם להוציא ספר, ונעמד ועיין בספר על גבי הסולם שעה ארוכה ומעומק עיונו הלך לאחריי מפני ששכח היכן הוא, ומתוך כך נפל מן הסולם. וגם לאחרונה, כאשר היה אצלו רופא גוי מומחה לבעיות גב ממדינת צרפת, ראה הרופא כמה גדול סבלו של הרב, ומה מאד נשתומם כאשר מיד לאחר הבדיקה שערך לרב, ראה איך שהרב אץ להמשיך בתלמודו, והתבטא ואמר, מעולם לא ראיתי אדם כזה שכל כך מוסר עצמו ללמוד עוד ועוד מתוך סבל נורא כזה. רק בדרך של מאמץ וטרחה להבין דברי הראשונים ניתן לזכות לכתרה של תורה ולדרך התורה, דרך ישרים ואמת.

וה' יזכינו ללכת בדרך אמת.

הלכות רכילות, כלל א', סעיף .
אסור לספר רכילות דרך רמאות. כגון שיודע שפלונני גרם עוול לחבירו, והיה ביניהם מריבה על זה. והוא רוצה לעורר את המחלוקת הישנה, ורצונו שחבירו לא ישים לב שהוא מעורר שוב את המריבה. לכן הוא מזכיר את הגנות או הרעה שחבירו עשה לו, וכאילו מסיח לפי תומו ואינו יודע מי עשה לחבירו את העוול. ועל ידי זה נזכר חבירו שפלונני גרם לו את העוול - אסור מפני איסור רכילות.

הלכות רכילות, כלל א', סעיף י"א דע עוד,
שאיך חילוק באיסור רכילות בין אם מספר לו מפורש מה שאחד עשה לו, או דיבר עליו, לבין אם מספר לו במכתב. ואין הבדל אם מספר לו שפלונני גינה אותו, לבין אם מספר לו שפלונני גינה את סחורתו. כיון שעל ידי זה מוכנס שנאה בליבו עליו.

העלון לעילוי נשמתם של מור אבי היקר
ניסים אלבס בן ברטה ושלמה
וחמי היקר משה חכמון בן אליהו ז"ל
ת ז צ ב ה

העלון לעילוי נשמת
היקר באדם אברהם [אבני] אלקסלסי
ז"ל
ת ז צ ב ה

ולעילוי נשמת חברי היקר הזמר איציק הרוש בן חנניה ז"ל ורחל תבלח"א